

«виборі» подальшого еволюційного етапу говорять про те, що інформаційна модель майбутнього – це цілком імовірна модель.

1. Пригожин И. От существующего к возникающему. Время и сложность в физических науках. – М., 1985;
2. Хакен Г. Синергетика. – М., 1985.;
3. Арнольд В.И. Теория катастроф. – М., 1980

Світлана Михайлюк

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ

СИНЕРГЕТИКА ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КОЕВОЛЮЦІЇ ЛЮДИНИ ТА ПРИРОДИ

Обґрунтовуючи необхідність розробки методології коеволюції людини і природи, дослідники почали наголошувати на тому, що однією із прогресивних концепцій, яка може бути прийнята за її основу, є синергетика. Серед спроб охопити в одній теорії усе різнобарв'я живої, неживої і соціальної природи, прослідкувати перспективи розвитку нового типу науки (синергетики) виділяють дослідження В. Вернадського, К. Е. Цюлковського, М. Холодного, М. Умова та інших представників природничонаукового напрямку російського космізму.

Як відомо, “і людина, і природа є відкритими самоорганізованими системами, їх взаємозв'язок може бути означений лише як коеволюція, а її вивчення потребує “синергетичної філософії природи” (І. С. Добронравова), використання методології якої покладе місток між науками про живе і неживе, між природознавчим і гуманітарним знанням” [2; 3]. Подібної позиції дотримується й Л. Ф. Кузнєцова. Дослідниця віддає належне ролі синергетики у ході формування нової картини світу і відмічає, що в культурі техногенної цивілізації з'являється яскраво виражена тенденція зміни образу природи від механістичного до синергетичного бачення, прискорення якого може стати підґрунтям для розробки таких стратегій людської діяльності, які дозволять уникати катастрофічних і тупикових шляхів її розвитку [4]. На наш погляд, синергетична методологія як певний комплекс дослідницьких програм, інструментальних засобів, дає змогу побачити реальність в новому ракурсі. Завдяки своїй міждисциплінарності, синергетика веде до нового конструктивного діалогу. Вона робить перші кроки на шляху синтезу природничо-наукових та гуманітарних наук. Синергетика як масштабна наукова парадигма дає можливість вибудовувати досить конструктивні робочі моделі належних знань у сфері коеволюційної стратегії. Синергетичний підхід змушує представників екологічної етики дивитись на нормативно-ціннісну реальність крізь призму категоріальної антитези “добро (збереження життя) - зло (знищення всього живого)”. Ці дві категорії були проголошені у ХХ столітті

засновником екологічної етики А.Швейцером. Синергетика як методологія дозволяє більш детально описати та усвідомити основні принципи коеволюції людини і природи. Як відмічають В. І. Аршинов і В. Г. Буданов, “сьогодні синергетика швидко інтегрується в область гуманітарних наук..., реалізується проект синергетичної антропології” [1, 376]. Це говорить про те, що синергетична методологія сприяє якщо не вирішенню, то, в крайньому випадку, науковому усвідомленню негативних наслідків людської діяльності, прогнозуванню тенденцій розвитку тих чи інших процесів; сприяє зламу стереотипів у розумінні природи і місця в ній людини. Навіть проста констатація факту взаємозалежності людини і природи, осмислення їх єдності з боку синергетичного розгляду є дуже важливою. Адже порушення цілісності природи, підвищення ентропійності її процесів збільшуватиме кількість біфуркаційних точок, вихід з яких безпосередньо стосується проблеми існування людства.

1. *Аршинов В. И.* Роль синергетики в формировании новой картины мира / В. И. Аршинов, В. Г. Буданов // Вызов познанию. – С.376-378;
2. *Добронравова И. С.* Синергетический мост между философией природы и практической философией / И. С. Добронравова // Философия природы и практическая философия. Материалы конференции. – К., 2004. – С.152 -154.;
3. *Добронравова И. С.* Синергетика: становление нелинейного мышления / И. С. Добронравова. – К.: Лыбидь, 1990. – 152 с.;
4. *Кузнецова Л. Ф.* Кризис цивилизации и становление синергетического образа природы. Материалы научной конференции “Высокие технологии и современная цивилизация”. – М.: ИФРАН, 1998. – [philosophy. ru/ iphras/library/tech/vysok.html](http://philosophy.ru/iphreas/library/tech/vysok.html)

Антоніна Євтодюк

Луцький національний технічний університет

СИНЕРГЕТИКА – НОВА НАУКОВА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ

На порубіжжі тисячоліть стало очевидним, що неадекватне сприйняття людством доквілля, нерозуміння законів природи, відтак, специфіки природного й власного розвитку є основними чинниками соціальних, економічних і природних катаклізмів.

Відчуваючи небезпеку колапсу, сучасна світова спільнота ще наприкінці ХХ ст. розпочала об'єднувати зусилля у пошуку оптимальних шляхів подолання кризових явищ, розуміючи, що наука, методологічні засади та багато принципів якої сформувалися ще в епоху Відродження, вже не в змозі повністю задовільнити запити сучасності. Стійкість природних екосистем і прогресуюча вразливість штучних утворень свідчать на користь запозичення досвіду біосфери.

Тому досягнення синергетики у з'ясуванні законів побудови відкритих нелінійних систем і виникнення упорядкованості із динамічного хаосу робить її